

TJÄNSTESKRIVELSE

Förvaltningschef

Tyresö kommun

Utvecklingsförvaltningen

Iréne Hededal

2017-11-281-20

1 (10)

Diarienummer

2017/KFN 0095 71

Kultur- och fritidsnämnden

Projekt som stimulerar nyanlända barn och ungdomar samt flickor med invandrabakgrund att prova på aktiviteter som Tyresö föreningsliv inom kultur och idrott erbjuder.

Förslag till beslut

- Informationen noteras

Utvecklingsförvaltningen

Iréne Hededal

Förvaltningschef

Sammanfattning

Utvecklingsförvaltningen fick i nämndplanen för 2017 i uppdrag av Kultur- och fritidsnämnden att utreda och föreslå projekt som stimulerar nyanlända barn och ungdomar samt flickor med invandrabakgrund att prova på aktiviteter som Tyresö föreningsliv inom kultur och idrott erbjuder. (Dnr 2016/KFN 0092 003)

Förvaltningen har tagit sig an uppdraget utifrån två perspektiv – kortsiktigt och långsiktigt.

Detta stämmer väl överens med kommunens ledarfilosofi, som ser det som centralt att ha fokus på resultat – nu och i framtiden. Med resultat avses socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbara resultat. Denna utredning riktar in sig på främst social hållbarhet, men de olika aspekterna av hållbarhet har ett inbördes sambandsberoende.

Kortsiktigt har en rad fritidsaktiviteter erbjudits under året för målgruppen nyanlända barn och unga samt flickor som inte har svenska som modersmål. De har varit både i egen regi och i samarbete med föreningslivet, främst finansierat via statsbidrag. Dessa aktiviteter redovisas i slutet av denna skrivelse.

Långsiktigt har förvaltningen:

- deltagit i arbetet att ta fram en integrationsstrategi
- förtydligat ett samordnande uppdrag inom befintliga tjänster på avdelningarna
- tagit del av erfarenhetsutbyte och modeller för att dels nå målgruppen och att erbjuda relevanta och angelägna aktiviteter – modellerna heter *STOP* och *Innovationsguiden* (se nedan)

Förvaltningens slutsatser efter ett års utredning och genomförande är att metoden att jobba kortsiktigt här och nu genom att *göra* och långsiktigt genom *analys* för att hitta strukturer för ansvars- och arbetsfördelning samt för finansiering är bra och bör fortsätta inom den ordinarie verksamheten. Under året har förvaltningen hittat två modeller för det fortsatta arbetet:

- *STOP* är en enkel pedagogisk modell för arbete med barn i kris. Den handlar om traumamedveten omsorg på salutogen grund. Modellen utgår och bygger vidare från det friska i barnet, skapar en balans mellan risk- och friskfaktorer.
- *Innovationsguiden* är en modell för användardriven innovation, som passar väl i Tyresös arbete med medborgarfokus och som ska hjälpa verksamheten att i samarbete med målgruppen utforma ett relevant utbud.

Därutöver kommer avdelningarna att formulera aktiviteter inom området fritid i enlighet med Tyresö kommuns integrationsstrategi, som tagits fram under 2017 (beslut i GAN dec 2017)

Beskrivning av ärendet

Utvecklingsförvaltningen fick i nämndplanen för 2017 i uppdrag av Kultur- och fritidsnämnden att utreda och föreslå projekt som stimulerar nyanlända barn och ungdomar samt flickor med invandrarbakgrund att prova på aktiviteter som Tyresö föreningsliv inom kultur och idrott erbjuder. (Dnr 2016/KFN 0092 003)

Förvaltningen har tagit sig an uppdraget utifrån två perspektiv – kortsiktigt och långsiktigt. Kortsiktigt har en rad aktiviteter erbjudits under året i egen regi och i samarbete med föreningslivet, med hjälp av ekonomiskt stöd från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) och Kulturrådet (KUR) samt från del av den schablonersättning från Migrationsverket som sedan januari 2017 riktats till fritidsaktiviteter inom kultur- och fritidsområdet. Dessa aktiviteter redovisas i slutet av denna skrivelse. Därutöver har Kultur- och fritidsnämnden riktat del av budgeten för projektbidrag till integrationsprojekt. Dessa framgår av den sammanställning av bidrag som redovisas månadsvis för nämnden.

Långsiktigt har förvaltningen fokuserat på att bygga upp en hållbar struktur för det fortsatta arbetet. Det innebär att innehållet i ett par tjänster formulerats om, uppdraget har lagts in i delar av en bibliotekarie- och en fritidssamordnartjänst. Kultur- och fritidsverksamheterna har även deltagit aktivt i arbetet att ta fram en integrationsstrategi, ett uppdrag som under 2017 legat hos utvecklingsförvaltningen genom gymnasie- och arbetsmarknadsnämndens nämndplan. En grundläggande utmaning ligger i att hitta målgruppen, och att erbjuda aktiviteter som de vill delta i. Det handlar om att hitta nya målgrupper, och för att göra det behöver vi jobba på ett nytt sätt. Nu finns en öppning för Tyresö att delta i SKL:s projekt *Mer för fler* som använder Innovationsguidens modell för användardriven innovation inom kulturområdet

www.skl.se/skolakulturfritid/merforflerhurnarviflerinomkulturomradet.12157.html Tyresö kommuns ingång är i så fall riktat mot hur vi specifikt når nyanlända barn och ungdomar samt flickor som inte har svenska som modersmål.

SKL arrangerade den 17 november 2017 konferensen *Kultur och barn på flykt – så når vi fler genom samverkan*, i samarbete med Allmänna arvsfonden, Kulturskolerådet med flera. Dagen bestod av föredrag och erfarenhetsutbyte mellan kommuner från hela landet. Bland annat delade barnläkaren Lars H. Gustafsson med sig av sina erfarenheter.

Forskning visar att på kort sikt är det viktigt att få bearbeta sina upplevelser i hemlandet, i flyktingläger och på vägen hit. På längre sikt är det själva mottagandet i det nya landet som

betyder mest för barnens psykiska hälsa och förmåga till anpassning. Barnen behöver bearbeta sina upplevelser av våld – det kan vara som offer, som ögonvittne, som den som hör om våld eller som förövare. Barnen bär med sig konkreta förluster, såsom förlusten av anhöriga eller förlusten av sammanhang. Men barnen har också förluster på en mer abstrakt nivå – tron på vuxnas förmåga att skydda, tron på framtiden och tron på det goda. I sagans värld segrar alltid det goda, men barnen har med egna ögon sett hur deras värld rasat samman och hur kriget segrat. Samtidigt har många barn ett tungt ansvar att bära, för föräldrar och syskon och för att hålla hoppet vid liv.

Lars H. Gustafsson pratar om *existentiell hälsa* som ett komplement till psykisk hälsa.

Ögonblick av förundran, forum för att reflektera över och diskutera **livsfrågor**, möjlighet till **verkliga möten** och **kultur** är viktiga för den existentiella hälsan. Det är inte bara på det verbala planet som vi kommunicerar kring detta, det går att göra genom musik, rörelse, konst osv. Det gäller att hitta tillbaka till sitt kulturarv - som ger tolkningsramar för att förstå sitt sammanhang som man är i nu. Något som man sett är att nu när många unga får besked om att de inte får stanna i Sverige tar ovissheten om framtiden över, och det är svårt att motivera barnen att vara med i aktiviteter. Lars H. Gustafsson ställer frågan hur detta påverkar barnens existentiella hälsa.

STOP är en enkel pedagogisk modell för arbete med barn i kris. Den handlar om traumamedveten omsorg på salutogen grund. Modellen utgår och bygger vidare från det friska i barnet, skapar en balans mellan risk- och friskfaktorer.

- S står för *structure*, vid inre kaos är det viktigt att skapa en yttre ordning, till exempel genom att ha inlagda aktiviteter som följer vissa regler.
- T står för *talking and time*, att barn ges tid och möjlighet att uttrycka sig – utrymme för verkliga möten. Någon som lyssnar. Någon som tar sig tid. Någon att tala med, inte bara med ord.
- O står för *options and organized activities*, att barnet ges möjligheter att prova på och att delta i organiserade aktiviteter. Barnen behöver få bearbeta sina upplevelser, men minst lika viktigt är att få möjlighet att vara barn och ha roligt.
- P står för *parent and acting parent support*, det är viktigt att stötta föräldrar eller ställföreträdande föräldrar kring barnet.

Som arbetsgivare är det viktigt att hitta strukturer för och kommunicera det stöd som finns för anställda som jobbar med målgruppen nyanlända. Även civilsamhället som engagerat sig i mottagandet av nyanlända behöver organisera stöd till volontärer och ideella krafter inom föreningsliv och annat.

Förvaltningen har för avsikt att arbeta med föreningslivet med utbildningsinsatser för att öppna upp verksamheten för en bredare målgrupp och att stötta ledare som arbetar med nyanlända.

Andra erfarenheter som framkommit är att:

- Det är viktigt att möta målgruppen som det de är, nämligen barn och unga – inte flyktingar i första hand.
- Det är en framgångsfaktor att ha ledare med egna erfarenheter av flykt.
- Locka fram barnens egna idéer och jobba vidare utifrån det. Det behöver gå snabbt och genom direktkontakt mellan barn och ledare/pedagog – inom en vecka bör den föreslagna verksamheten dra igång i någon form.
- Gör inte särskilda grupper utan öppna upp/bredda befintlig verksamhet.
- Bredda repertoaren genom att till exempel ta in barnens musikkultur.
- Nycirkus är en internationell konstform som fungerar bortom språk, ålder, kultur
- Använd även professionella kreatörer i arbetet.
- Det finns inga perfekta modeller – viktigare att komma igång och justera längs vägen
- Hitta flexibla ekonomiska lösningar.
- Jobba med långsiktighet och flexibilitet på samma gång.
- Skapa en kultur där det är tillåtet att experimentera och misslyckas.
- Testa uppsökande verksamhet – att ha aktiviteter där barnen ändå är. Det kan vara på boendena eller i skolan. Jobba sedan med kontinuitet i variabler: aktivitet/personer/plats. Byt aldrig ut mer än en variabel åt gången.
- Framgångsrikt att kombinera en fysisk ”extrovert” aktivitet med en mer ”introvert” aktivitet. På så sätt når man fler och ger bredare möjligheter till var och en.
- Fånga upp de barn och unga som deltar i aktiviteter som kan bli ambassadörer, som kan fungera som en *influencer*. På så sätt når man andra barn.

Många nyanlända har ingen erfarenhet av organiserade fritidsaktiviteter. De saknar förståelse för vad det innebär. För vissa verkar det oansvarigt att släppa iväg barn och unga till något annat än skolan. För andra innebär en aktivitet ett i det närmaste politiskt ställningstagande, att spela piano eller balett har varit något som endast överklassen gjort i hemlandet. Många vet inte vilket utbud som finns eller vilka förutsättningar som gäller. Platsen för aktiviteten kan vara av stor betydelse. Det är viktigt att bygga kunskap och förtroende hos föräldrarna. En annan väg att nå ut med information är genom modersmålslärarna. Använd platser som föräldrarna redan har förtroende för, till exempel skolan. Bygg förtroende och kunskap genom att bjuda in och involvera föräldrarna. Även de

ekonomiska förutsättningarna är av betydelse, och vissa kommuner har utvecklat samarbete med socialförvaltningen, Lions eller andra aktörer för att möjliggöra deltagande för fler.

Ett par exempel

En erfarenhet som gjorts på *Angereds kulturskola* är att många tonårsflickor måste gå hem efter skolan för att hjälpa till hemma, med matlagning eller med att passa småsyskon. Därför har man startat två typer av aktiviteter – dels låtskrivarverkstad på håltimmar och dels fredagsmys med aktiviteter i direkt anslutning till att skolan slutar på eftermiddagen. På så sätt har man nått nyanlända gymnasietjejer, en målgrupp som har varit svår att nå tidigare.

Centrumskolan i Växjö ligger i ett socioekonomiskt utsatt område. Där har man startat en öppen fritidsverksamhet i samarbete med kulturskolan. Projektet kallas *Studio 17*, det är gratis, riktar sig till barn i klass F-6 och sker på eftermiddagstid. Både inskrivna elever och de som inte går på fritids får anmäla sig. Efter ett par omgångar av öppen prova-på-verksamhet var det 110 anmälda barn till fiolundervisning. Det är en stor utmaning att lösa allt praktiskt med material, schemaläggning osv. Man har märkt att det inte får gå mer än 20 minuter efter skolans slut innan aktiviteten startar, för de elever som inte är inskrivna på fritids. I så fall avviker de från skolan och kommer inte tillbaka. Rent praktiskt har man löst det så att de inskrivna barnen får de senare tiderna på eftermiddagen.

Slutsatser

Förvaltningens slutsatser efter ett års utredning och genomförande är att metoden att jobba kortsiktigt här och nu genom att *göra* och långsiktigt genom *analys* för att hitta strukturer för ansvars- och arbetsfördelning samt för finansiering är bra. Under året har förvaltningen hittat två modeller för det fortsatta arbetet:

- *STOP* som är en enkel pedagogisk modell för arbete med barn i kris. Den handlar om traumamedveten omsorg på salutogen grund. Modellen utgår och bygger vidare från det friska i barnet, skapar en balans mellan risk- och friskfaktorer.
- *Innovationsguiden* är en modell för användardriven innovation, som passar väl i Tyresös arbete med medborgarfokus och som ska hjälpa verksamheten att i samarbete med målgruppen utforma ett relevant utbud.

Därutöver kommer avdelningarna att formulera aktiviteter inom området fritid i enlighet med Tyresö kommuns integrationsstrategi, som tagits fram under 2017.

Aktiviteter, projekt och förändringar 2017 för att främja arbete med nyanlända och personer som inte har svenska som modersmål

Kultur- och bibliotek

Ny i Sverige-hyllan

På Ny i Sverige-hyllan samlar biblioteket alla böcker som kan tänkas vara till hjälp för den som är ny i Sverige. Där finns lättlästa böcker för alla nivåer, böcker om Sverige och svensk kultur på lättläst svenska, språkkurser på svenska och viktig information.

Besök i skolor

Besök i närliggande skolor för att berätta om bibliotekets sommaraktiviteter (inklusive Sommarboken).

SFI-visningar

Vid SFI-visningar guidas klasser som besöker biblioteket tillsammans med lärare genom biblioteket. Vi visar allt som går att göra – från att hitta en lugn studieplats till att göra roliga aktiviteter med barn – och ser till att skapa bibliotekskort vid besöket. Vi visar det specialmaterial som finns, t.ex. ”tvillingböcker” som är på två språk. Ofta möter vi personer igen när de kommer och lånar litteratur till uppgifter eller vill studera på plats. Vi visar också utbudet på andra språk, möjligheten att läsa över 6000 tidskrifter digitalt m.m.

Pop-up-bibliotek

Under sommaren har biblioteket varje måndag varit på plats runt om i Tyresö på populära tillhåll: parker badplatser, skejtparken m.m. Vi har också medverkat på Tysammans-dagen i Granängsringen, Medeltidsdagarna och vid Tyresöfestivalen. Där finns information om biblioteket, roliga aktiviteter för barn, som Pokémon-jakt (kräver inte mobiltelefon utan sker i naturen) samt pyssel. Detta är ett viktigt sätt för biblioteket att kunna arbeta uppsökande och visa den bredd av aktiviteter som biblioteket erbjuder.

Måndag-, tisdag- och torsdagsklubben

Tema-aktiviteter för barn 9-12 år på samtliga bibliotek en gång i veckan under terminen. Måndag (Strand), tisdag (Trollbäcken), torsdag (centrum). Ingen föranmälan krävs. Varje vecka har olika teman och erbjuder en plats att träffa andra barn i samma ålder och lära sig något nytt. Allt är självklart gratis.

Schack-drop-in varje vecka och spelhörnor på alla bibliotek

Under hösten provar vi att ha schack-drop-in en gång i veckan, samt introducerar spelhörnor med brädspel som ska passa alla nivåer av svenska, inkluderat så kallade språkneutrala spel. Schack kan också fungera i många åldrar och vi hoppas se många nya möten.

Teater på arabiska under höstlovet för alla åldrar

Vi har tagit in en gratisföreställning på höstlovet på arabiska, för hela familjen. En skådespelare från Syrien framför traditionella historier och nyskrivna berättelser.

Höstlovsaktiviteter

Under höstlovet har vi flera aktiviteter som fungerar väl även för den som inte kan mycket svenska. Slöjda en saga erbjuder chansen att få slöjda fram en sagofigur: karda och tova ull och lyssna på sagoberättare. Vi gör detta i anslutning till utställningen Vad händer sen? (baserad på Muminboken vid samma namn) i Tyresö konsthall. Vi har också ett tillfälle där man får ta med sig klädesplagg man vill piffa till med guidning från en designstudent. Här kan man brodera, göra ett tryck, eller sy om plagg. Allt är gratis.

Samarbete med Brännpunkten i Granängsringen

Brännpunkten erbjuder fritidsverksamhet för barn 6-12 år, varje vardag kl. 14-18. Biblioteket har åkt dit och presenterat sig och planerar att bjuda in till torsdagsklubben, samt medverka på höstlovsaktiviteter för barnen på Brännpunkten. Tanken är ett långvarigt samarbete med uppsökande verksamhet.

Utökat språkcafé

Under hösten planeras utökat språkcafé i samarbete med Tyresö väntjänst. De driver ett populärt språkcafé i Trollbäcken varje tisdag och vill nu utöka detta samarbete för att erbjuda fler tillfällen till språkträning och social samvaro i Tyresö centrum. Vi planerar en förmiddagsfika där volontärer från Tyresö väntjänst finns på plats och

föräldrar med barn i alla åldrar är välkomna. Detta kan vara en mindre kravfylld miljö än t.ex sångstunder för baby (som kräver viss språkvana). Vi vill också fortsätta på Trollbäckens koncept, 17-19 en vardagkväll i veckan. I dagsläget finns en språkcafé-verksamhet på biblioteket i Tyresö centrum men vi vill gärna utöka detta.

Lättläst bokcirkel för tonåringar

Under hösten försökte vi starta en lättläst bokcirkel för nyanlända ungdomar. Vi såg detta som ett tillfälle att arbeta med text av något slag men också en chans att introducera biblioteket som plats att umgås på och delta i aktiviteter. Tyvärr ansåg inte de lärare vi kontaktade för att finna en kontaktväg till ungdomarna att det fanns tid och kunskapsnivå för att starta detta projekt till hösten. Vi gör ett nytt försök till våren och ser om det kan vara möjligt.

Läxhjälp

Vår förhoppning är att återigen ha läxläsning för gymnasieungdomar på biblioteket, med hjälp av en volontärpart. Tidigare har detta varit Röda korset men då de inte har tid denna termin pratar vi med Rädda barnen.

Kulturskola och fritidsgårdar

Kulturskolan

- Teater för nyanlända. I samarbete med gymnasiets språkintruktionsprogram har vi under två terminer genomfört avgiftsfri teaterundervisning. 20 elever har deltagit/deltar i projektet.
- Fiolgrupper i Njupkärr. Vi har i samarbete med fritids erbjudit avgiftsfri undervisning i fiol under två terminer. 20 barn/termin i årskurs två har deltagit.
- Blåsinstrumentgrupper och sångundervisning i Bergfotens skola. Även här har vi samarbetat med fritids och upplägget är detsamma som i Njupkärr. Projektet har pågått i en termin och 20 barn deltar en gång i veckan.
- Cirkusskola. Vid sommarlovets början erbjöd vi en veckas avgiftsfri cirkusskola. Information och möjlighet att boka platser på kursen släpptes först till de verksamheter som jobbar med den här målgruppen. I ett senare skede släpptes platserna för övriga. Ytterligare en cirkusskola är planerad till höstlovsdagarna, vecka 44.

- En gemensam dag i Granängsringen arrangerades tillsammans med fritidsgårdarna och biblioteket. Vi erbjöd prova på aktiviteter och fanns på plats för frågor och information.
- Sång och slagverkslärarna genomförde en prova på dag för flickor med invandrarbakgrund.

Fritidsgårdarna

- Verksamheten har mellan 12-17 killar som kommer regelbundet till verksamheten, där vi försöker göra dem till en del av verksamheten.
- Flera av killarna var delaktiga i planeringen av en kväll under mångkulturella veckan där de även lagade mat från sina hemländer
- Bergfoten har tagit upp nyanlända o presenterat sin kvällsverksamhet i samverkan med Nyboda skola.
- Vi har i samverkan med Tyresö FF haft fotboll för målgruppen
- Under sommaren har vi gett flera möjlighet till sommarjobb
- All lovverksamhet erbjuds till alla som besöker verksamheten
- Vi genomförde en dag tillsammans med kulturskolan o biblioteket uppe i Granängsringen med prova på aktiviteter.

Cafe Bonza

- Delta i ordinarie caféverksamhet, har en grupp av 7-15 ungdomar som regelbundet besöker verksamheten.

Fritid och friluft

Fritidsenheten

- Löpande information och stöd till föreningslivet för att främja integrationsarbetet, bland annat genom dialog kring bidragsansökningar
- Tydliggörande av arbetsfördelning som möjliggör att den fritidssamordnartjänst som tidigare arbetat med inkluderingsfrågor inom funktionshinderområdet nu har ett bredare uppdrag som innefattar integrationsarbete tillsammans med föreningslivet.
- Simskola, ansökan om att ingå i Svenska livräddningssällskapets arvsfondsprojekt *Simkunnighet för nyanlända*

Naturskolan

- Naturguidningar för SFI-klasser

- Under vintern genomförs ett integrationsprojekt med friluftstema för elever i årskurs 5 på Njupkärrs skola. Eleverna får komma vid fyra tillfällen och lära sig om is-säkerhet med mera. Ett upplägg har tagits fram och material har köpts in i form av en klassuppsättning vinterkläder, ispikar och -dubbar.
- Temadagar för nyanlända elever på Nyboda skola